

GIYOHVANDLIK — ASR VABOSI

Xasanova Diyora Xusanboy qizi

Andijon yuridik texnikumi

“Davlat-huquqiy faoliyati” 141-guruh o’quvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada giyohvandlik muammosining zamonaviy jamiyat hayotidagi dolzarbligi, uning kelib chiqish omillari, shaxs va jamiyatga ko’rsatadigan salbiy ta’siri hamda profilaktika choralarining ahamiyati tahlil qilinadi. Muallif tomonidan yoshlar orasida giyohvandlikning oldini olish, sog’lom turmush tarzini targ’ib etish va ijtimoiy hamkorlikni kuchaytirish bo’yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so’zlar: giyohvandlik, narkotik moddalar, yoshlar, profilaktika, sog’lom turmush tarzi, ijtimoiy muammo.

Аннотация: В данной статье анализируется актуальность проблемы наркомании в современном обществе, факторы её возникновения, негативное влияние на личность и общество, а также значение профилактических мер. Автором разработаны практические рекомендации по предупреждению наркомании среди молодёжи, пропаганде здорового образа жизни и усилению социального взаимодействия.

Ключевые слова: наркомания, наркотические вещества, молодёжь, профилактика, здоровый образ жизни, социальная проблема.

Abstract: This article examines the relevance of drug addiction as a pressing issue in modern society, its underlying causes, and its negative impact on individuals and the community. The importance of preventive measures is highlighted. The author proposes practical recommendations aimed at preventing drug addiction among young people, promoting a healthy lifestyle, and strengthening social cooperation.

Keywords: drug addiction, narcotic substances, youth, prevention, healthy lifestyle, social problem.

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida insoniyat oldida turgan eng jiddiy muammolardan biri — giyohvandlikdir. Ushbu illat nafaqat alohida shaxs hayotiga, balki jamiyat barqarorligi va taraqqiyotiga ham salbiy ta’sir ko’rsatadi. Giyohvandlikning keng tarqalishi uni bejizga “asr vabosi” deb atashga sabab bo’lgan.

Ayniqsa, yoshlar orasida narkotik moddalarni sinab ko’rishga bo’lgan qiziqishning ortib borayotgani muammoning dolzarbligini yanada kuchaytirmoqda. Shu bois giyohvandlikning kelib chiqish sabablari, oqibatlari va oldini olish yo’llarini ilmiy jihatdan tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Giyohvandlikning mohiyati

Giyohvandlik — narkotik moddalarga jismoniy va ruhiy qaramlik bilan kechadigan og’ir surunkali kasallikdir. U inson organizmiga asta-sekin, ammo chuqur zarar yetkazadi. Narkotik

moddalar markaziy asab tizimiga ta'sir qilib, qisqa muddatli eyforiya holatini yuzaga keltiradi, biroq vaqt o'tishi bilan organizm ushbu moddalarga moslashib, doimiy ehtiyoj paydo bo'ladi.

Natijada shaxs:

- o'z xatti-harakatlarini nazorat qila olmaydi;
- ijtimoiy hayotdan uzoqlashadi;
- sog'lig'ini tez yo'qota boshlaydi.

Mutaxassislar giyohvandlikni tibbiy kasallik bilan birga og'ir ijtimoiy muammo sifatida ham baholaydilar.

Giyohvandlikning kelib chiqish omillari

Giyohvandlik ko'p omilli hodisa bo'lib, uning shakllanishiga quyidagi sabablar ta'sir ko'rsatadi:

Birinchidan, ijtimoiy muhit. Nosog'lom davra va salbiy tengdoshlar ta'siri yoshlarni xavfli yo'lga boshlashi mumkin.

Ikkinchidan, qiziqish va tajriba. Ko'pchilik giyohvandlar dastlab "sinab ko'rish" maqsadida boshlaganini tan oladi.

Uchinchidan, oilaviy omillar. Oiladagi e'tibor yetishmasligi, nizolar va nazoratning sustligi xavfni oshiradi.

To'rtinchidan, ruhiy bosim. Stress, depressiya va yolg'izlik holatlari sun'iy taskin izlashga olib keladi.

Beshinchidan, axborot makoni ta'siri. Ayrim internet resurslari va ommaviy madaniyat mahsulotlarida zararli odatlarning bilvosita targ'ib qilinishi ham salbiy rol o'ynaydi.

Giyohvandlikning oqibatlari

Giyohvandlikning zarari ko'p qirrali bo'lib, u quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

Tibbiy oqibatlar:

- yurak va qon tomir kasalliklari
- jigar va buyrak shikastlanishi
- immunitet pasayishi
- ruhiy buzilishlar

Ijtimoiy oqibatlar:

- jinoyatchilikning ortishi
- mehnat unumdorligining pasayishi
- oilalar buzilishi
- ijtimoiy moslashuvning yo'qolishi

Ma'naviy oqibatlar:

1. Giyohvandlik shaxsning qadriyatlarini yemiradi, irodasini sustlashtiradi va hayotiy maqsadlarini yo'qotishiga olib keladi.

2. Profilaktika va qarshi kurash choralar

Giyohvandlikka qarshi kurashda profilaktika eng samarali yo'l hisoblanadi. Quyidagi choralar muhim:

- oilada sog'lom muhit yaratish
- ta'lim muassasalarida tizimli targ'ibot
- yoshlarni sport va foydali mashg'ulotlarga jalb etish

- huquqiy nazoratni kuchaytirish
- ommaviy axborot vositalari orqali ogohlikni oshirish
- ayniqsa, erta ogohlantirish va tushuntirish ishlari yuqori samara beradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, giyohvandlik bugungi kunda insoniyat oldida turgan eng xavfli ijtimoiy muammolardan biridir. U shaxs salomatligi, oila barqarorligi va jamiyat taraqqiyotiga jiddiy tahdid soladi. Ushbu illatga qarshi kurashish kompleks yondashuvni, ya'ni oila, ta'lim tizimi, sog'liqni saqlash organlari va huquqni muhofaza qiluvchi tuzilmalarning hamkorligini talab etadi.

Yoshlar ongida sog'lom turmush tarzi qadriyatlarini mustahkamlash, ularni maqsadli va mazmunli hayotga yo'naltirish giyohvandlikning oldini olishning eng ishonchli yo'lidir. Har bir jamiyat a'zosi bu borada mas'uliyatni chuqur his qilgan taqdirdagina "asr vabosi"ga qarshi samarali kurashish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Giyohvandlik profilaktikasi bo'yicha uslubiy qo'llanma. — Toshkent, 2022.
2. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. WHO. Drug dependence and public health. — Geneva, 2021.
4. BMT Narkotiklar va jinoyatchilik bo'yicha boshqarmasi (UNODC) hisobotlari. — 2023.
5. Abdullayev R. Yoshlar orasida zararli odatlarning profilaktikasi. — Toshkent, 2020.